

תיירות

← חופשות בחו"ל

העמק הנסתר

גאורגיה היא אחת המובילות בתחרות על המטיילים הישראלים שנמנעים מטורקיה בימים אלה. עמק סוונטי, למשל, מציע חלופה מעולה להרי הקצ'קר, עם נוף דרמטי, עם כנסיות מצוירות ועם מגדלים מבוצרים עתיקים - יתום יעקבסון

בבוקרו של יום צלול במיוחד היטלטל הג'יפ במעלה עמק סוונטי (Svaneti), אחד העמקים הפנימיים היפים ביותר בגאורגיה. בין המקומות המתחיים על הירושה הטורקית של התיירות הישראלית, יעד שהוא קרוב וזול יחסית, אין ספק שהקווקז הוא בחירה מצוינת. עד לפני כמה שנים לא כללית את העמק הנפלא בתוכניות הטיולים שהורכתי, מכיוון שהגעה אליו הייתה מסוכנת.

בעבר נשלט העמק השליו הזה על-ידי כנופיות מקומיות, ששרדו כל מי שבא מהחמן. אבל כחלק מהשינויים שעברו על המדינה בעקבות המהפכה של קסאשווילי, ניתן בשנת 2004 אולטימטום ברור לכל חברי הכנופיות - להגיה את נשקם או להיפרד מהייהם. רוב הכנופיות ויתרו על הנשק, אחת מהן סירבה בתוקף להיכנע. כוחות קומנדו נחתו במסוקים סביב הכפר שבו התבצרו חברי הכנופיה, והרגימו מה קורה למי שמתנגד לרוחות החדשות. בעקבות קרב יריות קצר נפתח העמק מחדש בפני מטיילים.

הדרך אל סוונטי ארוכה ומתמשכת, אך באותם רגעים צלולים של בוקר הרגשנו כולנו, גם בלי לומר זאת, שהיא הייתה כדאית. זהו אחד העמקים הדרמטיים ביותר מבחינת עוצמת הטבע והנוף וגם כיום העמק מבודד למדי. במשך חלק גדול מהשנה הררכים אליו וממנו סגורות בשל מעטה שלג ומפולות, ואז אין יוצא ואין בא (אלא במסוקים לשעות חירום). גם בעונות אחרות יש לנסוע כבדת דרך לא קצרה כדי להגיע אליו מטביליטי הכירה, והדרך עוברת באזורים שבקיץ הם חמים מאוד. אבל הפיצוי הולם - אוויר הרים צלול כיון ורחי אורנים, ירוק משובש נפש, נוף פסגות מושלג וכפרים מרתקים.

כנסיות, מנזרים ובתי כנסת

העמק נמצא ברכס הקווקז בצפון מערב גאורגיה. נקודת המוצא היא קוטאסי (Kutaisi), העיר השנייה בגודלה בגאורגיה כולה, שלמעשה אינה אלא עיירה קטנה. בעבר הייתה העיר בית גאורגיה המערבית,

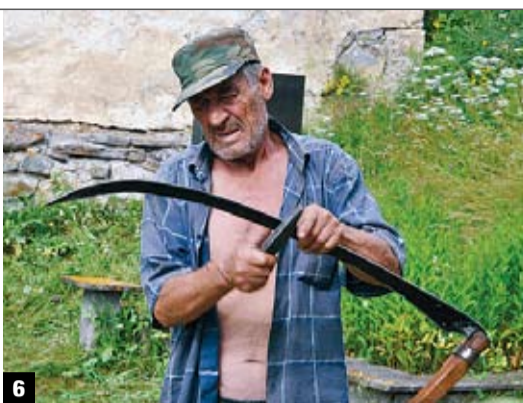
ולתקופה קצרה, בראשית תור הזהב של גאורגיה, אף הייתה בירת הממלכה כולה. גם כיום יש בה שכיות חמדה מפוארות, עדות לאותם ימים, כגון שרידיה של קתדרלת בגרטי (Bagrati Cathedral) מהמאה ה-11, מתחם האקדמיה הכנסייתית גלטי (Gelati) של המלך דויד הכנאי, בן המאה ה-13, וכמה מנזרים מבודדים. בלב העיר עצמה שוכן הרובע היהודי, שבעבר התנהלו בו חיי קהילה ענפים. כיום נותרו בעיר רק יהודים ספורים, המקיימים קשר תדיר עם קרוביהם בארץ. שלושת בתי הכנסת ברובע עומדים בשממון מאובק, ורק המתחקה אחר המפתחות אליהם יכול להתפעל מפארת של ימי עבר.

מקטאיסי יוצאת הדרך צפון מערבה, מהלך שעתיים נסיעה למרגלות ההרים, בואך העיירה דווגדידי (Dzugdidi), שבה שוק גדול, ציורי וסואו. כאן ניתן לחוות בנשים עבות גוף החובשות כובעי קש רחבי שוליים, מספרות בדיחות גסות ומסנגות קללות כשהן יושבות בין חריצי גבינה ענקיים המדיפים ריח עז. לידן קונים המתלבטים בין דוכנים גדושים בפירות מתפקעים נהדרים הנוטפים עסיס, שהרקים רוחשים ביניהם. בקיצור - הווי גאורגי יומימי במיטבו.

מדווגדידי יוצאת הדרך צפונה אל עבר ההרים, לעבר העמק הקטום. בתוך זמן קצר מתחילים הטמפרטורות לרדת. הדרך חולפת בסמוך לגבול עם מחוז אבחזיה (Abkhazia), שלגבי שייכותו לגאורגיה קיימת מחלוקת עקובה מרם עוד מימי ראשית עצמאותה של גאורגיה המודרנית (המלחמה בשנת 1993). מראה נפוץ - שאינו מפחית ממירת הסריאליזם שבו - הוא נגמ"ש רוסי, השיך לבוח שומרי הגבול, חונה בצד הדרך ועליו שרועים אפרקין חיילים רוסים, בהירי שיער ותכולי מבט, מעורטלי פלג נוף עליון התופסים קצת שמש כשנשקם מונח לצדם.

בהדרגה מתגלים נוף הפסגות המושלגות, העמקים הגבוהים והכפרים הציוריים, שמיד מרחיבים את הלב, ושכנגלים יצאנו לדרך מלכתחילה. כעבור קצת למעלה מחצי יום נסיעה משופע בעצירות נופיות, מגיעים אל מסטיה (Mestia), העיירה הגדולה ביותר בסוונטי, שבה גם אפשרויות הארחה צנועות בתי מקומיים ובכמה בתי מלון חרשים שנפתחו השנה. ללינה בבתי מקומיים ערך מוסף - התוודעות מקרוב אל התושבים ואל צורת חייהם - חלק בלתי נפרד מהקטם במקום. במסטיה ניתן להצטייד במוון בסיסי לקראת טיולים רגליים, וכן לקבל ייעוץ או לשכור את שירותיהם של מוריכי המפותלים של עמק מוכרים להם מעיירה ולרוחם. במסטיה ניתן לצאת לטרקים אל הפסגות הגבוהות (למשל אל עבר הר אושבה (Ushba), 4,695 מטרים) ולמגוון גדול של מסלולי הליכה מאתגרים פחות, שאינם בהכרח מעפילים לגובה רב, וחולפים בין כפרים שונים, שבחלקם קיימות אפשרויות הארחה הרמות לאלה שבמסטיה. ישנן גם אפשרויות טיול רבות בג'יפים - כנייהן החורה המאוגרת מהעמק אל קוטאסי דרך

היקפי של חרכים שבעדם יכלו המתבצרים לתקוף את כל מי שניסה להתקרב אל המגדל ולמוטטו. על מה נלחמו המשפחות? בדרך כלל על ענייני כבוד. מרהים לגלות כי במרוצת ההיסטוריה הכתובה של העמק ידוע על יותר מ-1200 בתי אב שנכחדו בשל נקמות דם. מרחוק נראים המגדלים כפטריות ענק קרמוניות הצומחות מחיק העמק. חלקם אף נוטים מעט על צדם. בין המגדלים מצטופפים בתי הכפר, חוסים בהגנתם, ומעליהם מתנשאת פסגתו האדירה המאיימת והמגינה כאחת של הר שחארה, הגבוה ביותר בגאורגיה (5,068 מטרים מעל פני הים), המכוסה במעטה שלג תמידי (אך לרוב גם במשך עננים, שעלול לאכזב את המטיילים). המראות כה קסומים, עד כי קל להבין למה בחרה הממלכה תמרה, שחיה במאות 12-13, להגיע דווקא לכאן כדי לנפוש מטרדות השלטון.

כשביל תושבי המקום חיי היומיום רחוקים מאוד מנופש, כמובן. בקיץ ובסתיו עסוקים התושבים מבוקר עד ערב ברעיית עדריהם, בליקוט שיטתי של חומרי הסקה, ובקציר עשבים שימשו במהלך החורף כמספוא לבהמות. בהיעדר הכנות מתאימות לא יוכלו לשרוד את החורף. לא אחת הם משתמשים במזחלות שלג עשויות עץ ורתומות לשוורים כדי להוביל את עצי ההסקה ואת ערימות העשב הקצור בחזרה אל הכפר.

גם אמנות יש בסוונטי - בכנסיות כפריות שנבנו על-ידי בני המקום. למעשה, בהמשך לקו היהיר של המשפחות המקומיות, לכל בית אב שכיבד את עצמו הייתה כנסייה פרטית ומעוטרת למופת. בגלל מיקומו המבודד והמוגן של העמק, רבים מצויי הפרסקו הללו נשמרו במצב מצוי, מכיון שמעולם לא נפגעו. ניתן למצוא בהן ציורים קלאסיים המתארים סצנות מסיפורי ישו מהברית החדשה. באחרות ניתן לראות את דמויותיהם של אצילים קרמונים ונסיכים מקומיים או סיפורים מיתולוגיים. מעניינות במיוחד הן הגרסאות הגאורגיות לאגדות יוניות מוכרות, כמו גניבת האש מהאלים על-ידי פרומתיאוס. בגאורגיה הוא מבוהא איורי, וידוע ביכולתו לחסל מפלצות. לא אחת התירה הקשר שמו להר גבוה, ועל-פי המורשת הגאורגית מדי יום הגיע עורב, האכיל אותו לחם והשקה אותו יין.

בעבר אהסנו בכנסיות הסתירו בהן איקונות ותשמשי קדושה שהובילו מכנסיות ומקתדרלות במרכז המדינה; בין השאר גם אוצרות מלכותיים רבים שמצאו כאן מקלט בטוח מפני הפולשים, ששעטו בעמקים שלמרגלות הרכס הגבוה. עד היום מוצפנים אוצרות אלה במקומות שונים בעמק, חלקם אמנם הועבר אל המוזיאונים הלאומיים בטביליסי הכירה או רוכזו במוזיאון האתנוגרפי במסטיה, אבל חלק נמצא עד היום בבעלות של משפחות פרטיות, מקצתו מוכר וידוע ומקצתו מוצפן ונגזו.

1. עמק סוונטי. נופים אלפיינים עם ניתוח פואי
2. המגדלים המסתוריים למראה. מצודות משפחתיות פרטיות
3. אשגולי. הכפר הגבוה באיחופה?
4. הכנסיות המעוטרות. ציורים במצב מצוין
5. עוצמה של הטבע. הרבה מים, ירק ואוויר צלול
6. תושב העמק. מתנוננים לחורף

מידע מעשי

הטיול בסוונטי מצריך מפות טובות של האזור, תדרוך מקדים או שכירת מדריך ונהג מקומיים. להלן המלצה על שתי חברות טיולים מקומיות המספקות שירותים כאלה. החברות יושבות אמנם בטביליסי, אך הן מקיימות קשר עם מקומיים בסוונטי ומספקות מקומות לינה, שירותי דרך והדרכה מקומית.
חברת Explore Georgia - המתמחה גם בטיולי שטח בג'יפים וברגל: www.exploregeorgia.com/en/index.html
חברת Visit Georgia - המתמחה בטיולים תרבותיים: www.visitgeorgia.ge
לאחרונה החלו גם חברות טיולים שונות בארץ לערוך מסעות לסוונטי.

מסביב לעולם

9 עד 31 באוקטובר

בתי פתוחים, ניו יורק

למשך יומיים בשנה נפתחים לציבור שעריהם של מבנים ארכיטקטוניים מיוחדים ממוון סונוות - מארט דקו של שנות ה-30 ועד הצעקה האחרונה של המאה ה-21. ניתן לבקר גם בבתי פרטיים וגם במבני ציבור, שאינם פתוחים לציבור. זוהי הודמנות יוצאת דופן לחוות את ניו יורק של הניו יורקים. צפויים 185 אלף מבקרים. מומלץ להקדים, כל הקודם זוכה.

איפה: ניו יורק, ניו יורק
מתי: 9-10 באוקטובר
אינטרנט: www.ohny.org

פולקלור, ברוזים ברוזים

ערי איטליה השונות ידועות באירוני הפאליו (Paliò) שלהן, תחרות שבמסגרתה מייצגים אבירים רבעים שונים בעיר. מרבית האירועים הללו הם המשכים מודרניים של מסורות מימיבינימיות. כזה הוא גם הפאליו של סן מיניאטו (San Miniato), אלא שכבר בימי הביניים היה לתושבי העיר חוש הומור: במקום אבירים מייצגים את הרבעים השונים ברוזים מגענעים, והתחרות בין הרבעים היא ברווזו של מי מהם יגיע ראשון לקו הגמר. כבכל פאליו, גם כאן מעודד הקהל את נציגיו.

איפה: סן מיניאטו, טוסקנה, לא רחוק מפיוה
מתי: 9-10 באוקטובר
אינטרנט: www.pisaunicaterra.it

מסורת, מלכי הכפתורים

מי שיטייל בלונדון ביום ראשון הקרוב בבוקר, כדאי לו לתמון כך שיהלוף ליד כנסיית סנט פול (St Paul's Church) בקובנט גארדן, שם מתקיימת מכירת צדקה מיוחדת. המעניין הוא לא כל-כך המכירה עצמה, כמו הג'נטלמנים והילידיז המנהלים אותה. אלה שייכים לאגודה בת כמאתיים שנה, הנושאת את השם התחגי London Pearly Kings and Queens Society. הם ניכרים בתלבושת ייחודית, מוכסו בכפתורי מתקיימת מכירת צדקה מיוחדת. המעניין הוא לא כל-כך המכירה עצמה, כמו הג'נטלמנים והילידיז המנהלים אותה. אלה שייכים לאגודה בת כמאתיים שנה, הנושאת את השם התחגי London Pearly Kings and Queens Society. הם ניכרים בתלבושת ייחודית, מוכסו בכפתורי מתקיימת מכירת צדקה מיוחדת. המעניין הוא לא כל-כך המכירה עצמה, כמו הג'נטלמנים והילידיז המנהלים אותה. אלה שייכים לאיטוף כספים לחולים ולנוקקים באזור לונדון.

איפה: כנסיית סנט פול בקובנט גארדן (לא בלבד עם הקתדרלה הלונדונית הנושאת אותו שם).

מתי: 10 באוקטובר, 10 בבוקר
אינטרנט: www.pearlysociety.co.uk

סתיו, פסטיבלי ערמונים

אחד מסימני הסתיו הוא הובשלת הערמונים, ועמם דוכני ערמונים ברחובות ושלל פסטיבלים. כברתים חולגים בכפר Elos. בצרפת מקיימים בעיירה Mourjou פסטיבל ערמונים גדול עם עשרים אלף מבקרים, ובמסגרתו צועדים התושבים בתהלוכה חגיגית בבגדים גוטיים ימי הביניים. עוד בצרפת, בעיירה Sauveterre de Rouergue בפרינאים מוגגים את פסטיבל הערמונים והסידר, שניהם מגידול האזור.

איפה ומתי: כרתים, כפר Elos ב-17 באוקטובר; צרפת, Mourjou, 24-23 באוקטובר; צרפת, פרינאים, 31 באוקטובר, Sauveterre de Rouergue